

2.2.2016

Tupakoimattomana leikkaukseen – toimintamalli kiireettömään hoitoon

Tupakointi tulisi lopettaa heti kun leikkausta suunnitellaan. Paras hyöty tutkimusten mukaan saadaan, kun tupakointi lopetetaan vähintään 2 kuukautta ennen leikkausta. Tupakointi voi olla peruste perua tai siirtää leikkaus.

Terveyskeskuksessa

Lääkäri tekee potilaalle **lähetteen operatiivista arviota** varten ja **kartoittaa potilaan tupakointitottumukset** sekä kannustaa potilasta valitsemaan savutoman leikkauksen (tupakoinnin lopetus vähintään 8 viikkoa ennen leikkausta).

- läheteeseen kirjataan tiedot tupakointitottumuksista ja suunniteltu interventio
- lääkäri välittää tiedon hoidon tarpeesta tupakasta vieroitushoitajalle
- hoitaja ottaa yhteyden potilaaseen ja kutsuu hänet vastaanotolleen, tarvittaessa hoitaja pyytää lääkäriltä reseptin korvaushoitoa varten

Sairaalassa (toimintamalli voidaan yksiköidä klinikkakohtaisesti)

Lähete: lähetteen käsittelevä **lääkäri** tarkistaa tupakointitiedot läheteestä

- jos potilas tupakoi, on tupakointiin puututtava ennen kuin potilas tulee poliklinikalle / toimenpiteeseen
- jos tupakointitiedot ja/tai tupakkavieroitusuunnitelma puuttuvat lähete voidaan palauttaa tai pyytää täydennystä (sähköisesti Oberonin kautta)

Ensikäynti: mikäli potilas tupakoi **kutsun lähettäjän** (hoitaja tai sihteeri) tulee liittää potilasohje koskien savuttomuuden merkitystä leikkaustulokselle (Tupakointi ja leikkaukseen valmistautuminen).

- Ensikäynnillä lääkäri tarkistaa tupakointitiedot, kehottaa lopettamaan ja kertoo perustelut, antaa tarvittaessa lääkereseptin ja kirjaa tiedot potilaskertomukseen
- Ensikäynnillä hoitaja ottaa tupakoinnin puheeksi ja antaa vieroitusohjauksen, tekee riippuvuustestin ja räätälöi nikotiinikorvaushoidon, ohjaa tarvittaessa terveyskeskukseen/työterveyshuoltoon, antaa potilasohjeen ja kirjaa pysyväistietoihin

Kutsukirje leikkaukseen (jonohoitaja)

- Tupakoinnin lopettaminen on varmistettava ennen leikkausajan antamista esimerkiksi soittamalla potilaalle

- Jos potilas ei ole lopettanut tupakointia, hoitaja varmistaa leikkaavalta lääkäriltä lähetetäänkö kutsua.
- Kutsukirjeen mukaan liitetään tupakoinnin lopettamista tukevaa materiaalia: Tupakointi ja leikkaukseen valmistautuminen -potilasohje.

Esikäynti: lääkäri ja/tai hoitaja varmistaa onko potilas lopettanut tupakoinnin

- Leikkauksen siirtämisen arviointi, jos potilas ei ole lopettanut tupakointia
- **Anestesiaesikäynti**, jolla **hoitaja/lääkäri** varmistaa onko potilas lopettanut tupakoinnin ja kertoo riskit anestesian kannalta

Leikkauspäivän aamu

- Jos potilas edelleen tupakoi, **kirurgi** varmistaa onko potilas valmis ottamaan komplikaatoriskit. Asia on kirjattava potilaskertomukseen.

Osastonhoito: Osastohoidon aikana **hoitaja ja lääkäri** huolehtivat asianmukaisesta vieroitushoidosta (Tupakasta vieroitusmalli 3)

- Epikriisiin ja hoitotyön yhteenvetoon kirjataan annettu vieroitusohje ja suositus jatkohoitoon
- Potilasta kehoitetaan hakeutumaan jatkohoitoon omaan terveyskeskukseen tai työterveyshuoltoon

Tupakoimattomana leikkaukseen toimintamallin pilotointi

Tupakoimattomana leikkaukseen toimintamallia testataan vuosien 2015–2016 aikana kahden terveyskeskuksen alueella, Valkeakoskella ja Sastamalassa.

Pilotointisuunnitelma laaditaan molemmille alueille yhteistyössä terveyskeskuksen, alue sairaalan ja Taysin erikoissairaanhoidon kirurgisten klinikoiden kanssa. Tupakoimattomana leikkaukseen työryhmä edustaa Taysia ja konsultoi klinikoita tarpeen mukaan.

Pilotoinnin aikana järjestetään koulutusta ammattilaisille ja päivitetään kirjallinen materiaali. Mallia voidaan tarkentaa klinikka- ja terveyskeskuskohteisesti.

Kouluttajina toimivat:

Ulla Karhunen-Enckell (lääkärit)
Kirsi Laasonen (lääkärit)
Birgitta Järventaus (hoitajat)
Tuija Kolu (hoitajat)
Anni Viitala (hoitajat)